

Programmeren in Microsoft Visual Basic 2010 Express,
lessenserie voor het voortgezet onderwijs HAVO/VWO

© David Lans, Emmauscollege, Vespucci College, Marnix Gymnasium
Rotterdam, december 2011

Hoofdstuk 2: Werken met variabelen

2.0 Leerdoel

In dit tweede hoofdstuk van de cursus “Programmeren in Visual Basic” leer je:

- kennis maken met de volgende onderdelen van een Visual Basic project:
 - meerdere formulieren in één project (Add Form)
 - tekstvakken met meerdere schrijfgeregels (Multiline)
- nieuwe gebeurtenissen in een project beschrijven met programmacode, zoals:
 - een formulier openen (Show)
 - tekst wegschrijven in een tekstvak op een ander formulier
 - het opschrift van een formulier veranderen (Caption en Icon)
 - weggeschreven tekst in een afbeeldingsveld opmaken (“&”, “,”, BackColor en Format)
- enkele algemene regels voor het programmeren
 - werken met de typen variabelen Single, Integer en Currency
 - herhalingsopdrachten beschrijven met
 - For ... Next opdrachten en
 - Do ... Loop opdrachten

We doen dat aan de hand van een voorbeeld:

A. De spaarrekening

Met dit hoofdstuk ben je, afhankelijk van je tempo, ongeveer 2 uren van 50 minuten bezig.

2.1 Kort overzicht van mogelijke objecten in Visual Basic

In hoofdstuk 1 heb je kennis gemaakt met enkele objecten of besturingselementen die je in je Visual Basic projecten kunt opnemen. Het volgende overzicht geeft de functie van een wat uitgebreidere verzameling objecten.

Symbool	Object	Functie
	Knop (<i>Button</i>)	Een gebeurtenis in werking zetten.
	Label (<i>Label</i>)	Een ander object van commentaar voorzien
	Tekstvak (<i>TextBox</i>)	Invoer en uitvoer van tekst
	Afbeeldingsveld (<i>PictureBox</i>)	Weergave van afbeeldingen, tekst en grafieken.
	Keuzerondje (<i>RadioButton</i>)	Keuze uit opties die elkaar uitsluiten
	Selectievakje (<i>CheckBox</i>)	Keuze uit opties, meerdere tegelijk mogelijk
	Keuzelijst (<i>ListBox</i>)	Keuze uit een lijst met tekstelementen
	Keuze/invoerlijst (<i>ComboBox</i>)	Combinatie van een invoervak en een keuzelijst
	Groepeervak (<i>GroupBox</i>)	Groepering van objecten zoals keuzerondjes

Tabel 2.1 Overzicht van Visual Basic objecten

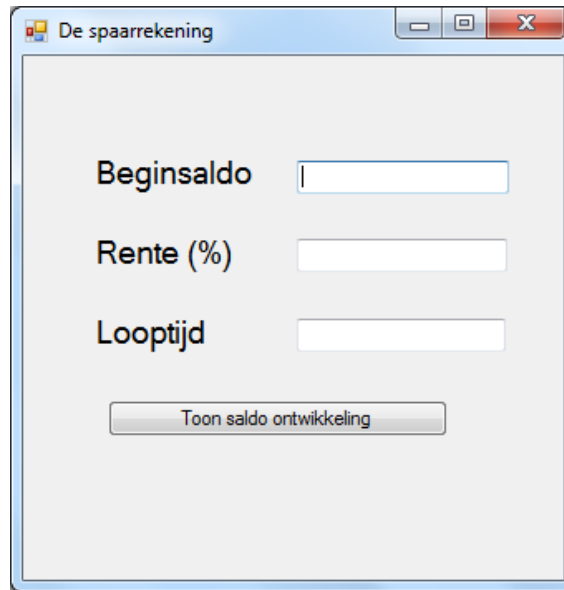
Het overzicht maakt duidelijk waar je de diverse objecten voor gebruikt. We combineren in deze cursus het uitbreiden van onze kennis van omgaan met objecten in Visual Basic met het uitbreiden van onze kennis van programmeertechnieken. In dit hoofdstuk staan centraal:

- het omgaan met variabelen
- het object afbeeldingsveld
- het programmeren van herhalingen

We doen dat aan de hand van een volgend voorbeeld: “De spaarrekening”.

2.2 De gebruikersinterface van “De spaarrekening”

In het project “De spaarrekening” willen we volgen hoe een spaarbedrag groeit tegen een gegeven rentepercentage over een opgegeven looptijd. Door op een knop te drukken krijgt de gebruiker een nieuw formulier voor zich met de saldo-ontwikkeling over de opgegeven looptijd.

☞ Geef het formulier de volgende eigenschappen ([Properties]):

naam	[(Name)]	frmSpaarrekening
tekst	[Text]	De spaarrekening

We plaatsen nu de tekstvelden en labels op de plaatsen waar de gebruiker Beginsaldo, Rentepercentage en Looptijd in moet gaan voeren:

☞ Plaats een label ([Label]) uit de werkset ([Toolbox]) op het formulier.
Geef het label de volgende eigenschappen ([Properties]):

Naam	[(Name)]	lblBeginsaldo
Tekst	[Text]	Beginsaldo

☞ Plaats een tekstveld ([TextBox]) uit de werkbalk ([General]) op het formulier.
Geef het tekstveld de volgende eigenschappen ([Properties]):

Naam	[(Name)]	txtBeginsaldo
------	----------	---------------

De labels en tekstvelden van Rentepercentage en Looptijd maak je op vergelijkbare wijze.

Vervolgens plaatsen we een knop op het formulier:

- Plaats de knop ([Button]) uit de werkset ([Toolbox]) op het formulier. Geef de knop de volgende eigenschappen ([Properties]):

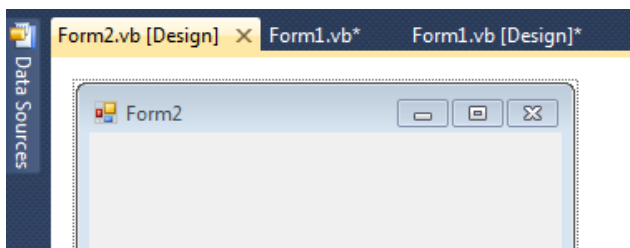
Naam	[(Name)]	btnToonsaldo
Tekst	[Text]	Toon saldo ontwikkeling

We voegen vervolgens een tweede formulier aan het project toe.

- Kies of voor Project / Add Windows Form / Windows Form

Naam	[(Name)]	frmSaldo
Tekst	[Text]	Saldo ontwikkeling

Zowel in het projectvenster als in het formuliervenster zie je dat het project nu uit twee formulieren bestaat.

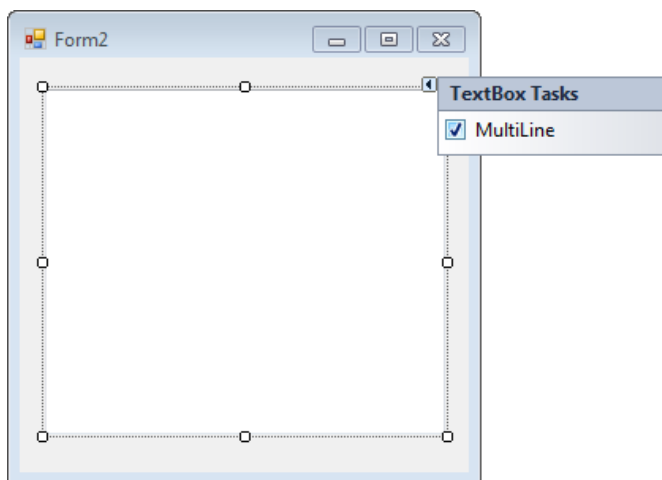

We plaatsen nu op het formulier frmSaldo een tekstveld waarin de saldo-ontwikkeling kan worden weggeschreven.

- Plaats een tekstvak ([TextBox]) uit de werkset ([Toolbox]) op het formulier. Geef het afbeeldingsveld de volgende eigenschappen ([Properties]):

Naam	[(Name)]	txtSaldo
------	----------	----------

Klik op het pijltje rechts bovenin het tekstvak om in te stellen dat er meerdere regels in het tekstvak kunnen worden gezet. Selecteer het vakje “Multiline”.

2.3 De programmastructuur van “De spaarrekening”

We staan nu weer voor een programmeerprobleem. Alle objecten die we nodig hebben zijn weer gemaakt. Aan de knop btnToonsaldo zal echter weer de nodige programmacode moeten worden toegevoegd. Voordat we deze code toevoegen denken we eerst weer even na over de programmastructuur:

Lees Beginsaldo
Lees Rentepercentage
Lees Looptijd
Saldo = Beginsaldo
Voor Jaar = 1 ... Looptijd
Saldo = Saldo * (1 + Rentepercentage / 100)
Schrijf Jaar, Saldo
Volgende Jaar

Elk jaar wordt het saldo weer met een zelfde factor vermenigvuldigd. Bijvoorbeeld, bij een rentepercentage van 5 % is die factor 1,05. Telkens dient het berekende saldo te worden uitgevoerd. Omdat telkens dezelfde bewerking herhaald dient te worden (oude saldo x 1,05 en weer afdrukken) kan hier handig gebruik gemaakt worden van een herhalingslus.

2.4 De variabelen in “De spaarrekening”.

De getallen die in de programmacode van “De spaarrekening” een rol spelen zijn getallen van verschillende typen:

Beginsaldo	geldbedrag	twee cijfers achter de komma
Rentepercentage	in procenten	meestal één cijfer achter de komma
Looptijd	in jaren	geheel getal
Jaar		geheel getal

Het gegevenstype is bij het programmeren erg belangrijk. Een gebruiker dient bij een foute invoer (bijvoorbeeld een getal met 5 cijfers achter de komma waar een geldbedrag verwacht wordt of bijvoorbeeld tekst waar een getal verwacht wordt) daarvan melding te krijgen. Ook is het niet zo fraai (zoals bij het project “De euro omzetter” het geval was) om als uitvoer een geldbedrag met 10 cijfers achter de komma te krijgen.

Een andere reden om belang te hechten aan het gegevenstype van een variabele is dat er met de verwerking van het gegevenstype ook geheugenruimte gemoeid gaat. Om astronomisch grote of microscopisch kleine getallen te verwerken is aanzienlijk meer geheugenruimte nodig dan om relatief simpele getallen te verwerken.

Er zijn natuurlijk nog heel veel andere gegevenstypen mogelijk die kunnen worden ingevoerd en uitgevoerd. Een beschrijving van mogelijke gegevenstypen in Visual Basic vind je op de volgende pagina.

Gegevenstype	Bytes	Waardebereik
Boolean	2	logische waarden: 0 (<i>False</i>) of -1 (<i>True</i>)
Byte	1	gehele getallen: 0 ... 255
Integer	2	gehele getallen: - 32768 ... 32768
Long	4	gehele getallen: - 2 147 483 648 ... 2 147 483 648
Single	4	wetenschappelijk getallen, kleine kommagetallen: - 3,402823 E38 ... - 1,401298 E-45 en 1,401298 E-45 ... 3,402823 E38
Double	8	wetenschappelijke getallen: - 1,79769313486232 E308 ... -4,94065645841247 E-324 4,94065645841247 E-324 ... 1,79769313486232 E308
Decimal	12	decimale getallen, grote kommagetallen: - 79 228 162 514 264 337 593 543 950 335 ... 79 228 etc. - 7,922 816 251 426 433 759 354 395 0335 ... 7,922 etc.
Date	8	datum: 1 januari 100 ... 31 december 9999
String	variabel	tekenreeks: Een string kan van 0 tot 2 miljard tekens bevatten

Tabel 2.2 Overzicht van gegevenstypen in Visual Basic

De variabelen in het project “De spaarrekening zijn dus van de volgende gegevenstypen:

Beginsaldo, Saldo	geldbedrag	twee cijfers achter de komma	Single
Rentepercentage	in procenten	meestal één cijfer achter de komma	Single
Looptijd	in jaren	geheel getal	Integer
Jaar		geheel getal	Integer

Voordat we overgaan tot het programmeerwerk bekijken we twee mogelijkheden om herhalingen te programmeren in Visual Basic.

2.5 Herhalingen programmeren

Er zijn meerdere mogelijkheden om herhalingen te programmeren in Visual Basic. De meest gebruikte daarvan zijn de For ... Next en de Do ... Loop constructies.

In het project “De spaarrekening” dient een Saldo herhaald te worden vermenigvuldigd met een vermenigvuldigingsfactor ($1 + \text{Rentepercentage} / 100$). Ook staat het aantal keren dat de vermenigvuldiging herhaald moet worden vast. De variabele Looptijd geeft dat aantal aan.

2.5.1 De For ... Next ... herhalingslus

Met een zogenaamde For ... Next ... herhalingslus kan deze herhaalde vermenigvuldiging worden geprogrammeerd:

```
Saldo = Beginsaldo
For Jaar = 1 To Looptijd
    Saldo = ( 1 + Rentepercentage / 100) * Saldo
    frmSaldo.pctSaldo.Print Jaar, Saldo
Next Jaar
```

De For ... Next ... herhalingslus zit zo in elkaar:

De lus begint met een “For”. Na de For staat de variabele Jaar, een soort teller. Achter de variabele staat aangegeven tot welke waarde van de variabele wordt doorgerekend. Dan volgt de programmacode die aangeeft welke berekening moet worden uitgevoerd en waar de uitvoer naartoe moet worden weggeschreven. De lus eindigt met een “Next”. Deze geeft aan dat er een volgende waarde van de teller, in dit voorbeeld de variabele Jaar, moet worden doorgerekend.

2.5.1 De Do ... Loop herhalingslus

Ook met een zogenaamde Do ... Loop herhalingslus kan de herhaalde vermenigvuldiging worden geprogrammeerd:

```
Saldo = Beginsaldo
Jaar = 1
Do while Jaar < 11
    Saldo = ( 1 + Rentepercentage / 100) * Saldo
    frmSaldo.pctSaldo.Print Jaar, Saldo
    Jaar = Jaar + 1
Loop
```

De Do ... Loop herhalingslus lijkt erg op de For ... Next ... lus. Bij de Do ... Loop herhalingslus gebruik je echter een andere stopvoorwaarde. In het voorbeeld moet worden doorgerekend zolang het 11^e jaar nog niet is bereikt. De jaren moeten in de Do ... Loop herhalingslus dan ook apart worden opgehoogd, hetgeen in de For ... Next ... herhalingslus automatisch gebeurt. Een voordeel van de Do ... Loop herhalingslus is dat je de herhalingslus ook kunt gebruiken als het aantal herhalingen niet vast staat. Met een Do ... Loop herhalingslus kan je bijvoorbeeld berekenen hoe lang het duurt voordat 1000 euro tegen 5 % rente 10000 euro wordt.

```
Saldo = Beginsaldo
Jaar = 1
Do while Saldo < 10000
    Saldo = ( 1 + Rentepercentage / 100) * Saldo
    frmSaldo.pctSaldo.Print Jaar, Saldo
    Jaar = Jaar + 1
Loop
```

2.6 De programmacode van project “De spaarrekening”

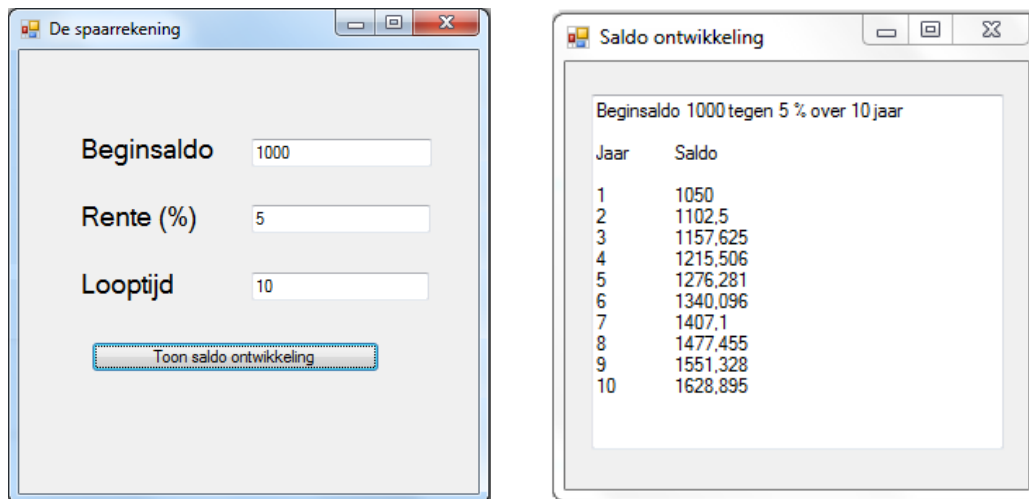
We gaan de opgedane kennis van variabelen en herhalingen in Visual Basic toepassen door de programmacode bij de knop btnToonsaldo te gaan maken. Daar komt nog eens bij dat we leren hoe we een berekening met waarden uit een eerste formulier, frmSpaarrekening, naar een object (hier: afbeeldingsveld txtSaldo) op een tweede formulier, frmSaldo, moeten schrijven.

☞ Dubbelklik op de knop “btnToonsaldo” op frmSpaarrekening en voeg de volgende programmacode aan de knop toe:

```
Private Sub cmdToonsaldo_Click()  
    Dim Beginsaldo, Saldo As Single  
    Dim Rentepercentage As Single  
    Dim Jaar, Looptijd As Integer  
    Beginsaldo = txtBeginsaldo.Text  
    Rentepercentage = txtRentepercentage.Text  
    Looptijd = txtLooptijd.Text  
    Saldo = Beginsaldo  
    frmSaldo.Show()  
    frmSaldo.txtSaldo.Text += "Beginsaldo " & Beginsaldo & " tegen " & Rentepercentage & " % over " & Looptijd & " jaar "  
    frmSaldo.txtSaldo.Text += vbCrLf  
    frmSaldo.txtSaldo.Text += vbCrLf & "Jaar" & vbTab & "Saldo"  
    frmSaldo.txtSaldo.Text += vbCrLf  
    For Jaar = 1 To Looptijd  
        Saldo = Saldo * (1 + Rentepercentage / 100)  
        frmSaldo.txtSaldo.Text += vbCrLf & Jaar & vbTab & Saldo  
    Next Jaar  
End Sub
```

Als je alle code goed hebt ingetypt werkt je programma als volgt.

Bij invoer van de waarden 1000 (euro), 5(%) en 10 (jaar) op het invoerformulier zoals links afgebeeld toont Visual Basic het uitvoerformulier zoals rechts afgebeeld:

Op de volgende pagina wordt de programmacode uitgelegd.

Private Sub cmdToonsaldo_Click()

Dim Beginsaldo, Saldo As Single

Dim Rentepercentage As Single

Dim Jaar, Looptijd As Integer

Hier start de procedure en worden de variabelen opgegeven (gedeclareerd). Zoals je ziet zijn de variabelen Beginsaldo en Saldo gedeclareerd als klein kommagetal (Single), Rentepercentage als klein kommagetal (Single) en Jaar en Looptijd als geheel getal (Integer).

Beginsaldo = txtBeginsaldo.Text

Rentepercentage = txtRentepercentage.Text

Looptijd = txtLooptijd.Text

Hier worden de, voor de verdere berekening benodigde, waarden van Beginsaldo, Rentepercentage en Looptijd uit de tekstvelden gelezen.

Saldo = Beginsaldo

Hier krijgt de variabele saldo, die steeds weer een nieuwe waarde krijgt, de ingelezen beginwaarde.

frmSaldo.Show

Deze opdracht zorgt er voor dat formulier frmSaldo in beeld komt.

frmSaldo.txtSaldo.Text += "Beginsaldo " & Beginsaldo & " tegen " & Rentepercentage & "% over " & Looptijd & " jaar "

frmSaldo.txtSaldo.Text += vbCrLf

frmSaldo.txtSaldo.Text += vbCrLf & "Jaar" & vbTab & "Saldo"

frmSaldo.txtSaldo.Text += vbCrLf

Deze opdrachten plaatsen een koptekst in het tekstvak txtSaldo op formulier frmSaldo. Merk op dat bij elke regel "+" staat in plaats van "=", Daarmee kan steeds tekst worden toegevoegd in plaats van vervangen. Een tekst die letterlijk moet worden afgedrukt staat tussen aanhalingstekens "Beginsaldo", een variabele waarvan de waarde moet worden afgedrukt staat niet tussen aanhalingstekens. Afgedrukte elementen die worden gescheiden door een "&" komen direct naast elkaar te staan, afgedrukte elementen die worden gescheiden door een "vbTab" worden op tabposities naast elkaar geplaatst. In de eerste regel is er gebruik gemaakt van het scheidingsteken "&" om een vlot lopende zin af te drukken. In de derde regel is er gebruik gemaakt van het scheidingsteken "vbTab" om een tabelkop te maken waar de berekende waarden netjes onder komen te staan. "vbCrLf" zorgt steeds voor een nieuwe regel. In de tweede en vierde regel worden lege regels afgedrukt.

For Jaar = 1 To Looptijd

Saldo = Saldo * (1 + Rentepercentage / 100)

frmSaldo.txtSaldo.Text += vbCrLf & Jaar & vbTab & Saldo

Next

Hier is dan de herhalingslus, een zogenaamde "For ... Next" lus. Er wordt tot de Looptijd verstreken is doorgerekend. Telkens wordt het nieuwe saldo berekend en op het afbeeldingsveld pctSaldo op formulier frmSaldo afgedrukt. Ook hier worden de afgedrukte variabelen gescheiden door een "," om het Jaar en Saldo telkens netjes op de tabposities onder de afgedrukte koptekst te krijgen. Na het afdrukken van Jaar en Saldo wordt de variabele Jaar met de code "Next" opgehoogd totdat de variabele Jaar de waarde van de variabele Looptijd heeft bereikt. De code "Next" sluit de herhalingslus af. De programmacode tussen de "For" en "Next" is dus de code die herhaald moet worden uitgevoerd.

End Sub

Hier eindigt de programmacode.

2.7 De puntjes op de i: “Pimp my Project”:

2.7.1 Een formulier opmaken

Een formulier kan je eigenschappen toekennen in het [Properties] window. Zo kunnen we het formulier frmSaldo wat opvrolijken / pimpen door een aantal eigenschappen toe te kennen.

We veranderen frmSaldo door de volgende enkele eigenschappen te veranderen:

Je kunt een Icon (zoals het zonnetje) toevoegen, of de Backcolor van het formulier veranderen, of de Backcolor van het tekstvak veranderen.

Je kunt de eigenschappen van een formulier ook toevoegen bij het laden van het formulier.

Dubbelklik op het formulier frmSaldo en voeg de volgende code toe

```
Private Sub frmSaldo_Load(ByVal sender As System.Object, ByVal e As System.EventArgs)
    Handles MyBase.Load
Me.BackColor = Color.Red
Me.txtSaldo.BackColor = Color.Aqua
End Sub
```

2.7.2 Het format van de af te drukken tekst

Waarschijnlijk vind je het ook niet zo mooi dat de bedragen op het uitvoervenster in vier decimalen worden afgedrukt. Ook dat is programmeerbaar.

Vervang de programmaregel bij de knop cmdToonsaldo:

```
frmSaldo.txtSaldo.Text += vbCrLf & Jaar & vbTab & Saldo
```

door:

```
frmSaldo.txtSaldo.Text += vbCrLf & Jaar & vbTab & Math.Round(Saldo, 2)
```

Met de code Math.Round kan worden aangegeven op hoeveel decimalen er afgerond moet worden.

2.8 Programmeeropdracht “Tafels”

Bouw een Visual Basic project “Tafels” dat bestaat uit twee formulieren. Op het eerste formulier kan de gebruiker opgeven welke tafel hij wil zien, bijvoorbeeld de tafel van 5. Op het tweede formulier dient de tafel in een afbeeldingsveld te worden afgedrukt.

Gebruik bij deze opdracht een Do ... Loop herhalingslus.

Bedenk voordat je programmacode gaat intypen hoe het PSD er uit ziet en welke variabelen je gaat gebruiken!